

**Biegły w postępowaniu
cywilnym i karnym. Komentarz
praktyczny z orzecznictwem.
Wzory pism procesowych
i orzeczeń**

Wydanie 2.

Część I.

Prawo cywilne procesowe
Prawo administracyjne

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

z dnia 17 listopada 1964 r. (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.)

Literatura: *Z. Adaszewski*, Dowód z opinii biegłych czy dowód z oględzin, *Nowe Prawo* 1966, Nr 5; *M. Barzdo, E. Meissner, A.P. Jurczyk, A. Smędra-Kaźmirska, S. Szram, J. Berent*, Błędy opiniodawcze w medycynie sądowej, *Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii* 2010, Nr 2–3; *B. Bładowski*, Przeprowadzenie poszczególnych dowodów, w: *Metodyka pracy sędziego cywilisty*, Lex/el. 2013; *W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, *Łódź* 1978; *W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2016; *J.S. Carey*, Empathy and the Expert Witness, *The Journal of Medical Humanities and Bioethics* 1987, Vol. 8, Nr 1; *J. Chmielewski*, Opinia instytutu naukowego lub instytutu naukowo-badawczego w administracyjnym postępowaniu dowodowym, *MoP* 2019, Nr 20; *J. Ciszewski*, w: *T. Ereciński* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Międzynarodowe postępowanie cywilne. Arbitraż międzynarodowy, Warszawa 2012; *S. Dalka*, Opinia biegłego oraz opinia instytutu naukowego lub naukowobadawczego w procesie cywilnym, *NP* 1987, Nr 10; *J. Derlatka*, w: *T. Zembrzusi* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, t. I i II, Lex/el. 2019; *B. Dobrzański, M. Lisiewski, Z. Resich, W. Siedlecki* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, Warszawa 1969; *Z. Doda*, Kontrola dowodu z opinii biegłego w trybie art. 182 k.p.k., *Pal.* 1977, Nr 6; *T. Ereciński*, Stosowanie prawa obcego w procesie cywilnym, Warszawa 1976; *K. Flaga-Gieruszyńska*, w: *A. Zieliński* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2017; *T. Gleixner*, Dowód z biegłych lekarzy przed sądami ubezpieczeń społecznych, *NP* 1965, Nr 12; *J. Gołaczyński*, Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych w Unii Europejskiej, Warszawa 2007; *A. Góra-Błaszczkowska*, Komentarz do art. 357 KPC, w: *A. Góra-Błaszczkowska* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. 1, Legalis 2015; *C. Gromadzki*, Dowód: biegły (2). Jego rola w procesie lekarskim, *Gazeta Sądowa* 2002, Nr 5; *E. Gruza*, Granice opiniowania przez biegłego, w: *Z. Kegel* (red.), *Problemy dowodu z dokumentu. Materiały VIII Wrocławskiego Sympozjum Badań Pisma*, 17–19 czerwca 1998 r., Wrocław 1999; *E. Gruza, I. Soltyszewski*, Dowód z badań DNA (de lege lata et ferenda), *PiP* 2010, Nr 11; *K. Jaegermann*, Opiniowanie sądownolekarskie. Eseje o teorii, Warszawa 1991; *J. Jagiela*, Komentarz do art. 1064¹⁷, w: *A. Marciniak, K. Piasecki* (red.), Kodeks postępowania cywilnego Komentarz. Art. 730–1088, t. III,

Legalis 2015; A. Jarocho, Wiadomości specjalne jako przedmiot dowodu z opinii biegłych, w: B. Guzik, N. Buchowska, P. Wiliński (red.), Prawo wobec wyzwań współczesności, t. 6, Poznań 2010; S. Kalinowski, Biegły i jego opinia, Warszawa 1994; A. Karnicka-Kawczyńska, J. Kawczyński, Opis i oszacowanie nieruchomości, w: Egzekucja z nieruchomości, MoP 1999, Nr 7; W. Kędziński, Biegli prywatni w Polsce, Jurisprudencja 2000, t. 18(10); A. Klich, Dowód z opinii biegłego w postępowaniu cywilnym. Biegły lekarz, Warszawa 2016; *taż*, Komentarz do art. 254 KPC, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2016; *taż*, Lekarz jako osobowe źródło dowodowe w postępowaniu cywilnym. Część II – lekarz jako biegły, Prawo i Medycyna 2014, Nr 1; *taż*, Pojęcie „wiadomości specjalnych” w tzw. cywilnych procesach lekarskich, w: R. Szytchmiller, M. Różański (red.), Dowodzenie w procesach cywilnych, gospodarczych i administracyjnych, Olsztyn 2014; *taż*, w: J. Gołaczyński, D. Szostek (red.), Informatyzacja postępowania cywilnego, Warszawa 2016; J. Knap, Postępowanie dowodowe, Katowice 1965–1966; K. Knoppek, Rozgraniczenie dowodu z zeznań świadków i dowodu z opinii biegłego w postępowaniu cywilnym, RPEiS 1984, Nr 4; K. Kołakowski, Dowód z oględzin nieruchomości, Zeszyty Problemowo-Analityczne 1969, Nr 14; K. Korzan, Postępowanie nieprocesowe, Warszawa 1997; A. Kościółek, Elektroniczne czynności procesowe w sądownym postępowaniu cywilnym, Warszawa 2012; M. Krakowiak, w: A. Góra-Błaszczkowska (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–729, t. I, Legalis 2020; R. Kułski, Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r. – wprowadzenie, MoP 2019, Nr 21; Z. Kwiatkowski, Dopuszczalność wykorzystania „opinii prywatnej” w procesie karnym, w: A. Przyborowska-Klimczak, A. Taracha (red.), Iudicium et scientia: księga jubileuszowa Profesora Romualda Kmiecika, Warszawa 2001; J.J. Litauer, Dowód z oględzin według kodeksu postępowania cywilnego, PPC 1937, Nr 22–23; M. Łochowski, Komentarz do art. 282 KPC, w: T. Szancilo (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. I, Warszawa 2019; A. Marciniak, w: A. Marciniak (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 205¹–424¹², t. II, Warszawa 2019; A. Marciniak, K. Piasecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–366, t. I, Legalis 2016; W. Miszewski, Proces cywilny w zarysie. Część pierwsza, Łódź 1946; J. Misztal-Konecka, Wyłączenie biegłego w postępowaniu cywilnym, MoP 2011, Nr 19; K. Müller, Sachverständige im gerichtlichen Verfahren. Handbuch des Sachverständigenbeweises, Heidelberg 1988; W. Nasitowski, Znaczenie wiedzy o typowości w opiniowaniu sądowolekarskim, Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii 2011, Nr 1; D. Olzen, Das Verhältnis von Richtern und Sachverständigen im Zivilprozess unter besonderer Berücksichtigung des Grundsatzes der freien Beweiswürdigung, Zeitschrift für Zivilprozess 1993, z. 1; L.K. Paprzycki, Podstawowe zasady opiniowania sądowo-psychiatrycznego co do poczytalności oskarżonego i zdolności jego uczestniczenia w postępowaniu karnym – zagadnienia prawne, Postępy Psychiatrii i Neurologii 1997, Nr 6, suplement Nr 1; L. Peiper, Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego (część pierwsza) i przepisów wprowadzających Kodeks postępowania cywilnego wraz z ustawami i rozporządzeniami dodatkowymi, tudzież z umowami międzynarodowymi. Art. 1–293, t. I, Kraków 1934; K. Piasecki, System dowodów i postępowanie dowodowe w sprawach cywilnych, Warszawa 2012; I. Piotrowska, Pozycja i rola biegłego sądowego w świetle oczekiwań organu procesowego, Archiwum Medycyny Sądowej i Kryminologii 2007, t. LVII; R. Ponikowski, Ocena dowodu z opinii biegłego w świetle poglądów Sądu Najwyższego i praktyki orzeczniczej sądów powszechnych, w: J. Jaworski, M. Szostak (red.), Nauka wobec prawdy sądowej. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Zdzisława Kegla, Wrocław 2005; B. Przytuła-Chrostek, Problematyka procesowa dowodu z DNA w procedurze cywilnej, RiP 2006, Nr 1; Z. Resich, w: Z. Resich, W. Siedlecki (red.), Kodeks postępowania

cywilnego. Komentarz, t. I, Warszawa 1969; *P. Rodziewicz*, Stosowanie prawa prywatnego międzynarodowego w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2015; *E. Rudkowska-Ząbczyk*, Komentarz do art. 290¹ KPC, w: *E. Marszałkowska-Krześ* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2017; *taż*, Pisemne czynności procesowe w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2008; *taż*, w: *E. Marszałkowska-Krześ* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2015; *E. Schmidhäuser*, Zeuge, Sachverständiger und Augenscheinsgehilfe. Ein Beispiel prozeßrechtlicher Begriffsbildung, Zeitschrift für Zivilprozeß 1959, z. 5/6; *W. Siedlecki*, Zarys postępowania cywilnego, Warszawa 1968; *M. Sośniak*, Cywilna odpowiedzialność lekarza, Warszawa 1977; *T. Strumiłło*, w: *J. Jankowski* (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, t. II, Warszawa 2015; *J. Studzińska*, w: *P. Cioch, J. Studzińska* (red.), Postępowanie cywilne, Warszawa 2012; *M. Szmit*, Wybrane zagadnienia opiniowania sądowo-informatycznego, Warszawa 2014; *D. Szostek*, Czynność prawna a środki komunikacji elektronicznej, Warszawa 2004; *tenże*, Nowe ujęcie dokumentu w polskim prawie prywatnym, Warszawa 2012; *D. Szostek*, w: *J. Gołaczyński, D. Szostek* (red.), Informatyzacja postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2015; *T. Tomaszewski*, Dowód z opinii biegłego w procesie karnym, Kraków 2000; *J. Turek*, Dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, w: *J. Turek* (red.), Rola biegłego w współczesnym procesie, Warszawa 2002; *tenże*, Opinie biegłych w zakresie wyliczeń majątkowych, MoP 2000, Nr 7; *M. Ułasz*, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2008; *M. Waligórski*, Proces cywilny. Dynamika procesu (postępowanie), Warszawa 1948; *E. Waśkowski*, Podręcznik procesu cywilnego, Wilno 1932; *tenże*, System procesu cywilnego. I. Wstęp teoretyczny. Zasady racjonalnego ustroju sądów i procesu cywilnego, Wilno 1932; *C.R. Wellmann, E. Schneider, G. Hüttemann, J. Weidhaas*, Der Sachverständige in der Praxis, Düsseldorf 1997; *T. Widła*, Ekspertyza pozasądowa, Problemy Praworządności 1989, Nr 7; *tenże*, Ocena dowodu z opinii biegłego, Katowice 1992; *tenże*, Przeprowadzanie dowodu z opinii biegłego – nowe problemy, w: *V. Kwiatkowska-Darul* (red.), Czynności procesowo-kryminalistyczne w polskich procedurach. Materiały z konferencji naukowej i IV Zjazdu Katedr Kryminalistyki. Toruń 5–7 maja 2004 r., Toruń 2004; *tenże*, Uwagi o przeprowadzaniu dowodu z opinii biegłego, Pal. 2002, Nr 3/4; *D. Wilk*, Fałszerstwa dzieł sztuki. Aspekty prawne i kryminalistyczne, Warszawa 2015, Legalis; *T. Wiśniewski*, Przebieg procesu cywilnego, Warszawa 2009; *J. Wojtasik*, Oględziny i badanie osoby dla celów dowodowych, Diariusz Prawniczy 2010, Nr 12–13; *I. Wolwiak*, Doręczenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z orzecnictwem. Wzory pism procesowych i kazus, Legalis 2014; *T. Zembrzuski*, w: *Ł. Błaszczak, K. Markiewicz, E. Rudkowska-Ząbczyk* (red.), Dowody w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2010, s. 499; *K. Zgrzyzek*, Dowód z opinii biegłych psychiatrów – zagadnienia wybrane, Problemy Praworządności 1990, Nr 4–5; *A. Zieliński*, Teoretyczne i praktyczne aspekty dowodu z opinii psychiatrycznej, Postępy Psychiatrii i Neurologii 2000, Nr 9.

Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze

Księga pierwsza. Proces

Tytuł V. Koszty procesu

Dział I. Zwrot kosztów procesu

Art. 110.¹

Koszty od osób niebędących stroną

Sąd może zasądzić od świadka, biegłego, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego – po ich wysłuchaniu – zwrot kosztów wywołanych ich rażącą winą.

Spis treści

A. Komentarz

1. Istota przepisu
2. Rażąca wina
3. Wysłuchanie

4. Postanowienie sądu

5. Chwila wydania postanowienia
- ###### B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Komentowany przepis odnosi się do stosowania przez sąd sankcji względem osób niebędących stroną, które wykażą się kwalifikowaną formą winy w zakresie wygenerowania nieuzasadnionych kosztów. Wśród tych osób ustawodawca wymienia biegłego sądowego. Jest to jeden z przejawów realizacji zasady zawinienia w orzekaniu o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (obok art. 101 i 103 KPC).

2. Rażąca wina. Przesłanką zastosowania komentowanego przepisu jest zaistnienie rażącej winy. Wobec braku legalnej definicji tego pojęcia kluczowe znaczenie ma stanowisko sądu, który musi indywidualnie ocenić, czy ma do

¹ Art. 110 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 21.08.2019 r.

czynienia z winą, a co więcej – z najwyższym stopniem winy, bowiem tylko taki uprawnia do zastosowania komentowanego przepisu.

Jako przykład tego rodzaju sytuacji można wskazać okoliczności wskazane w art. 287 KPC, który stanowi, że za nieusprawiedliwione niestawiennictwo, za nieuzasadnioną odmowę złożenia przyrzeczenia lub opinii albo za nieusprawiedliwione opóźnienie złożenia opinii sąd skazuje biegłego na grzywnę. Jeśli zaistnieją ku temu przesłanki, zastosowanie art. 287 KPC nie wyklucza wydania przez sąd rozstrzygnięcia na podstawie komentowanego przepisu. Oceny zasadności zastosowania art. 110 KPC sąd dokonuje na zasadzie art. 233 KPC (swobodna ocena dowodów).

3. Wysłuchanie. Sąd ma obowiązek wysłuchać osobę, której ma dotyczyć wskazana sankcja. Co do zasady, wysłuchanie osoby, wobec której ma być zastosowana sankcja określona, następuje na posiedzeniu sądu (na posiedzeniu niejawnym albo na rozprawie), ale nie wyklucza to zastosowania formy pisemnej.

4. Postanowienie sądu. Postanowienie sądu może zostać wydane zarówno z urzędu, jak i na wniosek strony (stron) albo uczestnika postępowania, którego obciążą koszty zawyżone na skutek zachowania osoby niebędącej stroną (w tym przypadku biegłego). W każdym przypadku zwrot kosztów zasądza się na rzecz strony, która je poniosła, względnie obu stron postępowania. Postanowienie to może zostać wydane na posiedzeniu niejawnym (art. 148 § 3 KPC). Postanowienie sądu podlega zaskarżeniu tzw. zażaleniem poziomym (art. 394^{1a} § 1 pkt 6 KPC).

5. Chwila wydania postanowienia. Sąd może wydać w tej materii rozstrzygnięcie zarówno w trakcie postępowania, jak i po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. Nie ma obowiązku zamieszczenia tego rozstrzygnięcia jako elementu orzeczenia kończącego w sprawie. W tym przypadku nie stosuje się art. 108 i 109 KPC.

B. Linia orzecznicza

Zasady obciążania strony kosztami postępowania sądowego

Obciążenie strony, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, całością lub nawet tylko częścią kosztów procesu może w okolicznościach konkretnej sprawy pozostawać trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Z tego względu ustawodawca przewidział – w art. 101, 103, 110 i art. 842 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (zasada zawinienia), art. 102 (zasada słuszności) oraz art. 100 i 104 (zasada kom-

pensaty kosztów) – specjalne unormowania pozwalające nie obciążać strony przegrywającej obowiązkiem zwrócenia przeciwnikowi całości lub części kosztów.

wyr. SA Gdańsk z 13.10.2016 r., III APa 7/16, Legalis

Zasady zwrotu kosztów procesu

Artykuł 98 KPC statuuje, w zakresie kosztów procesu, zasadę odpowiedzialności za jego wynik. Strona przegrywająca sprawę zwraca na żądanie przeciwnika koszty procesu. Dla oceny, czy strona przegrała sprawę, obojętne jest czy ponosi ona winę prowadzenia procesu. Sam fakt, że sprawę przegrała, choćby nawet tylko formalnie, kwalifikuje ją jako stronę przegrywającą, obowiązującą do zwrotu kosztów przeciwnikowi. Wyjątkiem od powyższej zasady jest m.in. zasada zawinienia, stosownie do której o zwrocie kosztów nie decyduje wynik procesu (art. 101, 103, 110 KPC).

post. SN z 9.10.1967 r., I CZ 81/67, Legalis

Tytuł VI. Postępowanie

Dział I. Przepisy ogólne o czynnościach procesowych

Rozdział 3. Posiedzenia sądowe

Art. 149¹.

Wezwania stron,
świadków, biegłych

Sąd może wzywać strony, świadków, biegłych lub inne osoby w sposób, który uzna za najbardziej celowy, z pominięciem sposobów doręczeń przewidzianych w rozdziale 2, jeżeli uzna to za niezbędne do przyspieszenia rozpoznania sprawy. Wezwanie dokonane w ten sposób wywołuje skutki przewidziane w niniejszym kodeksie, jeżeli jest niewątpliwe, że doszło ono do wiadomości adresata w terminach określonych w art. 149 § 2.

Spis treści

A. Komentarz

1. Istota przepisu
2. Tryb wezwania

3. Skuteczność wezwania

4. Odnotowanie wezwania w aktach sprawy

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Podstawowym celem ustawodawcy jest skonstruowanie odformalizowanego trybu wzywania stron oraz innych osób biorących udział w postępowaniu, w tym biegłych. *Ratio legis* tego przepisu było z pewnością

przyspieszenie postępowania w tych sytuacjach, w których jest to możliwe i dopuszczalne. Stanowi on odstępstwo od sposobów doręczeń wskazanych w art. 131 i n. KPC.

2. Tryb wezwania. W trybie tego przepisu sąd może wzywać biegłego w każdy sposób, jaki uzna za celowy w konkretnych okolicznościach, np. ze względu na preferowany w praktyce przez biegłego sposób szybkiego kontaktu z sądem (np. telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej czy też poczty kurierskiej).

3. Skuteczność wezwania. Wezwanie w omawianym, odformalizowanym trybie jest skuteczne, pod warunkiem że nie ma wątpliwości co do tego, iż doszło ono do wiadomości adresata. Warto wskazać, że w tym przypadku znajdują zastosowanie terminy określone w art. 149 § 2 KPC, w szczególności minimalny termin trzydniowy.

4. Odnotowanie wezwania w aktach sprawy. W odniesieniu do tego trybu wezwań należy zastosować § 217 RegSądR, zgodnie z którym w wezwaniu dokonany na podstawie art. 472 KPC (odnoszącego się do odformalizowanych wezwań w postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych) należy uczynić wzmiankę w aktach sprawy.

Dział II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji

Rozdział 2. Pozew

Art. 187.

Treść

§ 1. Pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać:

- 1) dokładnie określone żądanie, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna;
- 1¹) oznaczenie daty wymagalności roszczenia w sprawach o zasądzenie roszczenia;
- 2)² wskazanie faktów, na których powód opiera swoje żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu;

² Art. 187 § 1 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

3) informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia.

§ 2. Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o:

- 1) wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych;
- 2) dokonanie oględzin;
- 3) polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę dokumentu będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, lub przedmiotu oględzin;
- 4)³ zażądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama nie może ich uzyskać.

Spis treści

A. Komentarz

1. Istota przepisu
2. Wniosek o wezwanie biegłego jako element przygotowania rozprawy

3. Treść wniosku o wezwanie biegłego

B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Komentowany przepis zawiera wskazania ustawodawcy co do obligatoryjnych i fakultatywnych elementów pozwu jako kwalifikowanego pisma procesowego. Wśród elementów fakultatywnych składowych pozwu pojawiają się wnioski służące przygotowaniu rozprawy, w tym wnioski o wezwanie wskazanych przez powoda biegłych, jeżeli według powoda do rozstrzygnięcia sprawy niezbędne będą wiadomości specjalne. Wnioski te mają na celu przede wszystkim zrealizowanie reguły ciężaru dowodu, co pozwala stronie dążyć do uzyskania rozstrzygnięcia sprawy uwzględniającego jej rozszczenie.

2. Wniosek o wezwanie biegłego jako element przygotowania rozprawy. Wniosek o wezwanie biegłego stanowi jeden z rodzajów wniosków, które służą przeprowadzeniu rozprawy, a więc pozwalają na wydanie zarządzeń w trybie

³ Art. 187 § 2 pkt 4 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

art. 208 KPC (w tym § 1 pkt 3) i zgromadzenie materiału procesowego zgodnie z postulatem szybkości wyrażonym w art. 6 KPC.

3. Treść wniosku o wezwanie biegłego. We wniosku należy wskazać rodzaj wiadomości specjalnych, które są według powoda niezbędne do trafnego rozstrzygnięcia. W tym przypadku nie chodzi o wskazanie konkretnego biegłego z określonej dziedziny (aczkolwiek strona może wskazać niekwestionowany autorytet w jej opinii w danej dziedzinie, co jednak nie jest wiążące dla sądu w zakresie zastosowania art. 278 KPC), a jedynie wykazanie, iż nie sposób wydać merytorycznego rozstrzygnięcia w tej sprawie bez posiadania nieprzeciętnej wiedzy, umiejętności, względnie doświadczenia w określonej dziedzinie.

B. Linia orzecznicza

Brak obowiązku wskazywania w pozwie podstawy prawnej swojego żądania

Powód nie ma obowiązku wskazywania podstawy prawnej swojego żądania, a jeśli to uczyni, sąd wskazaną podstawą nie będzie związany.

Powołanie się przez powoda na podstawę faktyczną żądania, która może być kwalifikowana według różnych podstaw prawnych, uzasadnia rozważenie przez sąd każdej z nich przy rozstrzygnięciu sprawy. W związku z tym należy również uznać, że przyjęcie przez sąd innej podstawy prawnej niż wskazana przez powoda nie stanowi wyjścia poza granice żądania określone w art. 321 KPC.

wyr. SN z 30.10.2019 r., V CSK 334/18, Legalis

Obciążenia powoda skutkami nieujawnienia okoliczności i dowodów związanych z dochodzonym roszczeniem

Niedotrzymanie przez stronę powodową standardów wyznaczonych przez art. 126 § 1 pkt 3 KPC w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 i 2 KPC może postawić ją w niekorzystnym położeniu procesowym. Przepisy te pozostają w ścisłym związku z regulacją zawartą w art. 6 KC i art. 232 KPC. Uznając, że to powód inicjuje postępowanie i zmierza do przekonania sądu o swoich racjach, zrozumiąły staje się nałożony na niego obowiązek pełnego ujawnienia okoliczności i dowodów związanych z dochodzonym roszczeniem. Prawidłowe spełnienie tej powinności ma co najmniej dwojakie znaczenie. Po pierwsze, umożliwia pozwanemu podjęcie działań obronnych, po drugie, wyznacza zakres postępowania dowodowego, którego wynikiem będą wiążące ustalenia faktyczne poczynione przez sąd. Relacja ta ma charakter zindywidualizowany w tym znaczeniu, że obowiązek powoda uzależniony jest od postawy procesowej przeciwnika i rodzaju roszczenia. Obie zmienne pozostają w relacji interferencyjnej.

wyr. SN z 23.9.2014 r., II BP 18/13, Legalis

Brak wskazania jakichkolwiek dowodów w pozwie

Brak wskazania w ogóle dowodów na poparcie przytoczonych w pozwie okoliczności (art. 187 § 1 *in principio* KPC w zw. z art. 126 § 1 pkt 3 KPC) obliuguje przewodniczącego, także w postępowaniu odrębnym w sprawach małżeńskich (art. 425 i n. KPC), do wezwania powoda do uzupełnienia tegoż braku w terminie tygodniowym (art. 130 § 1 KPC) oraz do zwrotu pozwu po bezskutecznym upływie terminu (art. 130 § 2 KPC).

post. SA w Rzeszowie z 22.10.2004 r., I Acz 681/04, Pał. 2005, Nr 9–10, s. 253

Rozdział 2a. Organizacja postępowania⁴

Art. 205¹¹.

Zmiana planu
rozprawy

§ 1. Jeżeli plan rozprawy stał się nieaktualny, sąd może w drodze postanowienia dokonać w nim zmiany. Przed wydaniem postanowienia sąd wysłucha stron, informując je jednocześnie o zakresie zamierzonej zmiany.

§ 2. Jeżeli choć jedna ze stron sprzeciwi się zamierzonej przez sąd zmianie, przeprowadza się kolejne posiedzenie przygotowawcze. Nie dotyczy to przypadku, w którym zmiana planu rozprawy obejmuje jedynie wyznaczenie dodatkowych terminów przesłuchania objętych planem świadków, biegłych lub stron.

§ 3. W razie istotnej potrzeby można sporządzić nowy plan rozprawy. W takim przypadku przeprowadzenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego jest obowiązkowe. Pierwotny plan rozprawy traci moc w części, w której nowy plan jest odmienny.

§ 4. Zmiana planu rozprawy lub wyznaczenie kolejnego posiedzenia przygotowawczego nie powoduje otwarcia terminu do zgłaszania nowych twierdzeń i dowodów.

Spis treści

A Komentarz

1. Istota przepisu
2. Sprzeciw strony

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Zgodnie z art. 205⁹ § 1 KPC plan rozprawy zawiera rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron, zastępując w tym zakresie

⁴ Rozdział 2a dodany ustawą z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

postanowienie dowodowe. W miarę potrzeby plan rozprawy może m.in. zawierać kolejność i termin przeprowadzenia dowodów oraz roztrząsania wyników postępowania dowodowego (art. 205⁹ § 2 pkt 5 KPC). Komentowany przepis odnosi się do zmiany planu rozprawy, ale ustawodawca wyraźnie wprowadził odmienne jego zastosowanie w odniesieniu do rozwiązań o charakterze porządkowym, skoncentrowanych na reorganizacji postępowania poprzez wskazanie kolejnych terminów m.in. objętych planem wyjaśnień biegłych sądowych, przygotowujących opinie na potrzeby postępowania.

2. Sprzeciw strony. Strona może sprzeciwić się zmianie planu rozprawy i w ten sposób spowodować konieczność przeprowadzenia kolejnego posiedzenia przygotowawczego. Jednak sprzeciw nie może dotyczyć m.in. wyznaczenia dodatkowych terminów przesłuchania objętych planem świadków, biegłych lub stron.

Rozdział 3. Rozprawa

Art. 208.

Przygotowanie

§ 1.⁵ Na podstawie planu rozprawy przewodniczący wydaje zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy. Przewodniczący może w szczególności:

- 1) wezwać strony do stawienia się na rozprawę osobiście lub przez pełnomocnika;
- 2)⁶ zażądać od państwowej jednostki organizacyjnej lub jednostki organizacyjnej samorządu terytorialnego znajdujących się u niej dowodów, jeżeli strona sama dowodów tych otrzymać nie może;
- 3)⁷ wezwać na rozprawę wskazanych przez strony świadków lub biegłych;
- 4)⁸ zarządzić przedstawienie przedmiotów oględzin lub dokumentów, w szczególności ksiąg i planów.
- 5)⁹ (*uchylony*)

⁵ Art. 208 § 1 zdanie wstępne w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

⁶ Art. 208 § 1 pkt 2 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

⁷ Art. 208 § 1 pkt 3 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

⁸ Art. 208 § 1 pkt 4 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

⁹ Art. 208 § 1 pkt 5 uchylony ustawą z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

§ 2.¹⁰ Przewodniczący może ponadto zarządzić oględziny jeszcze przed rozprawą.

§ 3.¹¹ Jeżeli planu rozprawy nie sporządzono, zarządzenia mające na celu przygotowanie rozprawy wydaje się na podstawie pozwu i innych pism procesowych.

Spis treści

A. Komentarz
1. Istota przepisu

2. Obowiązek stawiennictwa biegłego na rozprawie

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Komentowany przepis precyzuje czynności przygotowawcze przewodniczącego, przy czym *expressis verbis* odnosi się on do treści planu rozprawy jako podstawy działania przewodniczącego.

2. Obowiązek stawiennictwa biegłego na rozprawie. Wśród przykładowo wskazanych czynności przewodniczącego wskazano wezwanie na rozprawę wskazanych przez strony świadków lub biegłych. Czynność ta jest bezpośrednio powiązana z obowiązkiem stawiennictwa biegłego sądowego na rozprawie w celu udzielenia wyjaśnień sądowi i stronom. Sąd Najwyższy wskazał, że przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego nie może ograniczać się do złożenia przez biegłego pisemnej opinii do akt sprawy, a biegły powinien zostać wezwany na rozprawę, aby strony mogły mu zadawać pytania. W przypadku rozpoznawania sprawy w kolejnej instancji ma to znaczenie wtedy, gdy strona podnosi nowe zarzuty do treści opinii (wyr. SN z 17.3.2017 r., III CSK 84/16, Legalis). W tym zakresie istotne znaczenie ma również przepis art. 284 *in fine* KPC, który stanowi, że sąd może zarządzić, by biegły był obecny lub brał udział w przeprowadzeniu dowodu.

¹⁰ Art. 208 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

¹¹ Art. 208 § 3 dodany ustawą z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

Rozdział 2. Postępowanie dowodowe

Oddział 1. Przepisy ogólne

Art. 242^{1, 12}

Stawiennictwo osoby wyznaczonej przez stronę

Strona, która wносиła o wezwanie na rozprawę świadka, biegłego lub innej osoby, powinna dotożyć starań, by osoba ta stawiła się w wyznaczonym czasie i miejscu, w szczególności zawiadomić ją o obowiązku, czasie i miejscu stawiennictwa.

Spis treści

A. Komentarz
1. Istota przepisu

2. Wezwanie na rozprawę
3. *Lex imperfecta*

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Przepis ten ma na celu podniesienie efektywności wezwań na rozprawę osób, które mają status osobowych środków dowodowych poprzez zapewnienie współdziałania osób wnoszących o przeprowadzenie dowodu. Przepis ten budzi wątpliwości, przede wszystkim w kontekście iluzoryczności środków perswazji, jakimi dysponują strony lub ich pełnomocnicy procesowi, zwłaszcza wobec biegłych sądowych, którzy pracują na zlecenie sądu, nawet jeśli opinię biegłego sporządzono na wniosek strony. Przepis ten odnosi się do strony, która zażądała stawiennictwa na rozprawę biegłego sądowego, nawet jeśli nie złożyła wniosku co do przeprowadzenia opinii biegłego. Co więcej, w odniesieniu do biegłego sądowego przepis ten budzi również wątpliwości etyczne, bowiem biegły powinien zminimalizować kontakt ze stronami w celu zachowania swojej bezstronności.

2. Wezwanie na rozprawę. W tym przypadku sąd nie rezygnuje z oficjalności doręczeń. Oznacza to, że biegły sądowy powinien być zawiadomiony o rozprawie zarówno przez sąd, jak i odrębnie przez stronę, która wносиła o jego stawiennictwo.

3. *Lex imperfecta.* Komentowana norma jest pozbawiona jakiegokolwiek sankcji, a więc jej naruszenie nie spowoduje na gruncie przepisów prawnych negatyw-

¹² Art. 242¹ dodany ustawą z dnia 4.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469), która wchodzi w życie 7.11.2019 r.

nych skutków dla osoby, która ją złamała. Wydaje się, że przyczyną takiej konstrukcji jest przewidywana przez ustawodawcę nieskuteczność sankcji, z uwagi na faktyczny brak możliwości przymuszenia stron do postępowania w zgodzie z normą. W konsekwencji sąd nie może zobowiązać strony w trybie tego przepisu do zawiadomienia wymienionych osób o terminie i miejscu rozprawy w zastępstwie oficjalnego trybu doręczeń.

Dział III. Dowody

Rozdział 2. Postępowanie dowodowe

Oddział 2. Dokumenty

Art. 254.

Badanie prawdziwości

§ 1. Badania prawdziwości dokumentu można dokonać z udziałem biegłego.

§ 1¹. Badanie prawdziwości pisma może nastąpić przez porównanie pisma na zakwestionowanym dokumencie z pismem tej samej osoby na innych dokumentach niewątpliwie prawdziwych. Sąd w razie potrzeby może wezwać osobę, od której pismo pochodzi, w celu napisania podyktowanych jej wyrazów.

§ 2. Od obowiązku złożenia próby pisma zwolniony jest ten, kto na zapytanie, czy pismo na dokumencie jest prawdziwe, mógłby jako świadek odmówić zeznania.

§ 2¹. Sąd w razie potrzeby może wezwać wystawcę dokumentu sporządzonego w postaci elektronicznej do udostępnienia informatycznego nośnika danych, na którym ten dokument został zapisany.

§ 2². Od obowiązku udostępnienia informatycznego nośnika danych zwolniony jest ten, kto na pytanie, czy dokument sporządzono na tym informatycznym nośniku danych lub czy pochodzi on od niego, mógłby jako świadek odmówić zeznań.

§ 3. Sąd może zastosować do osoby trzeciej, która nie wykonała zarządzeń sądu wydanych w myśl paragrafów poprzedzających, takie same środki przymusowe, jak wobec świadków.

§ 4. Osoba trzecia może na równi ze świadkiem żądać zwrotu wydatków koniecznych związanych ze stawiennictwem do sądu lub udostępnieniem informatycznego nośnika danych, a ponadto wynagrodzenia za utratę zarobku.

[Przejdź do księgarni →](#)